

REGERINGSRÄTTENS DOM

171-05

meddelad i Stockholm den 18 december 2008

KLAGANDE

AA

MOTPARTER

1. Försäkringskassan
103 51 Stockholm

2. BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrättens i Stockholm dom den 22 december 2004
i mål nr 1065-03 (bilaga)

SAKEN

Underhållsstöd

YRKANDEN M.M.

AA fullföljer sin talan och anför bl.a. följande. Enligt kammarrätten har BB bott hos sina morföräldrar och inte hos sin mor under den tid som underhållsstöd har betalats ut. När ett barn bor hos någon annan än en vårdnadshavare kan underhållsstöd inte utgå till barnet. I de rättsfall kammarrätten hänvisat till har underhållsstöd betalats ut då barnet har varit folkbokfört hos en vårdnadshavare men bosatt på annan ort för att studera. Det nu aktuella fallet är annorlunda eftersom BBs flytt från honom till morföräldrarna inte föranleddes av hennes skolgång.

Försäkringskassan medger bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Frågan i målet är om BB under perioden mars 2001– februari 2002 ska anses ha varit varaktigt bosatt hos sin mor enligt 3 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd, USL, trots att hon under denna period rent faktiskt bodde hos sina morföräldrar. – Kravet i 3 § USL att barnet ska vara stadigvarande bosatt hos den förälder hos vilken det är folkbokfört är direkt hämtat från 3 § lagen (1984:1095) om förlängt bidragsförskott för studerande. I förarbetena till denna bestämmelse framhålls att Försäkringskassan bör kunna utgå från att barnet är varaktigt bosatt där det är folkbokfört såvitt inte omständigheterna ger anledning att utreda barnets bosättning närmare (jfr prop. 1984/85:39 s. 29). – Enligt Försäkringskassans mening bör kortare vistelser på annan adress än den där barnet är folkbokfört inte ge anledning att ifrågasätta barnets bosättning på folkbokföringsadressen. En sådan ordning står också i överensstämmelse med folkbokföringslagens bestämmelser enligt vilka den som vistas under en i förväg bestämd period om högst sex månader på annan fastighet ändå ska anses vara bosatt på den tidigare fastigheten (jfr 8 § folkbokföringslagen /1991:481/). – Det får i målet anses ostridigt att BB rent faktiskt bodde hos sina morföräldrar under den aktuella perioden. När ett barn vistas hos annan än hos boföräldern under ett års tid bör detta vara en sådan omständighet som ger Försäkringskassan anledning att utreda om barnet ska anses vara stadigvarande bosatt hos boföräldern. – Som kammarrätten framhållit bör barnets anknytning till boföräldrarnas ekonomi och hem vara avgörande för om barnet ska anses vara stadigvarande bosatt hos boföräldern. Att BBs mor vidarebefordrat underhållsstödet till morföräldrarna innebär dock inte att hon härigenom har fullgjort sitt försörjningsansvar gentemot BB eftersom nämnda underhållsstöd utgjort faderns bidrag till dotterns försörjning. BBs mor har uppgivit att hon genom egna medel stått för dotterns försörjning under den i målet aktuella perioden men utredningen

ger inte tillräckligt stöd för detta påstående. Visserligen har modern givit in ett kvitto avseende inköpta kläder till BB men kvittot är från en tidpunkt då BB inte längre bodde hos sina morföräldrar. BB kan därför inte under den i målet aktuella perioden anses ha haft en sådan koppling till sin mors ekonomi som skulle tala för att hon skulle anses vara stadigvarande bosatt hos modern. – Vad avser BBs anknytning till moderns hem visar utredningen att BB flyttade från sin far till morföräldrarna varför det torde vara svårt att hävda att hon under den aktuella perioden haft en sådan anknytning till moderns hem att hon ska anses vara stadigvarande bosatt där. Det ovan anförda talar för att BB inte kan anses ha varit stadigvarande bosatt hos sin mor under perioden mars 2001–februari 2002. Hon har därför inte haft rätt till underhållsstöd.

BB har beretts tillfälle att yttra sig i målet men har inte hörts av.

CC, BBs mor, har yttrat sig och anför bl.a. följande. Hon hade hjälp av sina föräldrar men ansvarade ändå för BB och hennes försörjning. BB åt frukost, duschade och tvättade hemma hos henne. Hon stod för kostnaderna för försäkringar, förbrukningsmaterial, mat och transporter.

AA har tillagt bl.a. att BB fick bekosta kläder med egna intjänade pengar och att morföräldrarna fick barnbidraget medan modern behöll underhållsstödet.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Enligt 3 § första stycket USL har ett barn rätt till underhållsstöd, om föräldrarna inte bor tillsammans. Det krävs dessutom att barnet varaktigt bor hos endast en av föräldrarna och är folkbokförd hos den föräldern (boföräldern) samt att boföräldern bor här i landet och, om barnet är underårigt, är vårdnadshavare för barnet.

Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande. I början av år 2001 flyttade BB från fadern, AA, till sina morföräldrar. Hon folkbokfördes hos modern fr.o.m. den 21 mars 2001. Under perioden mars 2001–februari 2002 uppbar hon underhållsstöd vilket betalades ut till modern. Enligt en utredning av Socialnämnden i Täby kommun flyttade BB till morföräldrarna, som bodde i samma radhusområde som modern, på grund av att hon och modern ständigt var i konflikt med varandra och det skulle bli för trångt för BB att bo hos modern.

Det får anses utrett i målet att BB under den tid hon uppburit underhållsstöd rent faktiskt har bott hos morföräldrarna och inte hos modern. Frågan i målet är om hon trots detta kan anses ha varit varaktigt bosatt hos modern, i den mening som avses i 3 § USL.

I förarbetena till USL (prop. 1995/96:208 s. 82) uttalades om begreppet ”varaktigt bor” följande:

Avsikten är att begreppet ”varaktigt bor” skall ha samma betydelse i den nu föreslagna lagen som i lagen om bidragsförskott. Frågan om barnet varaktigt bor tillsammans med sin (tidigare) vårdnadshavare uppkommer bl.a. i de fall där barnet för studier bor på annan ort än den där vårdnadshavaren är bosatt. Frågan har prövats av Försäkringsöverdomstolen i två refererade avgöranden; FÖD 1988:2 och 1990:21. I båda fallen ansågs förlängt bidragsförskott kunna utgå. I FÖD 1993:7 ansågs rätt till förlängt bidragsförskott inte föreligga eftersom barnet bodde tillsammans med en äldre bror och inte med sin tidigare särskilt förordnade förmyndare. Folkbokföringsadressen är i de allra flesta fall densamma som där barnet varaktigt bor, men den kan också i praktiken vara en annan.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Utgångspunkten för bedömningen av var ett barn ska anses varaktigt bosatt är normalt barnets folkbokföring. När det står klart att folkbokföringen inte överensstämmer med den faktiska bosättningen får dock bestämmandet av var barnet ska anses varaktigt bosatt ske efter en samlad bedömning av omständigheterna i målet, framförallt barnets anknytning till boföräldrarnas hem och ekonomi.

Det framgår av utredningen i målet att BB flyttade direkt till morföräldrarna efter det att hon bott hos fadern. Det som framkommit om omständigheterna kring BBs boende hos morföräldrarna medför inte att hon kan anses ha haft sådan anknytning till moderns hem att hon har varit varaktigt bosatt där. Regeringsrätten finner inte heller utrett att modern svarat för BBs försörjning på sådant sätt att BB av detta skäl kan anses ha varit varaktigt bosatt hos modern. BB har därför inte haft rätt till underhållsstöd under aktuell period. Överklagandet ska således bifallas.

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att BB inte har haft rätt till underhållsstöd under perioden mars 2001–februari 2002.

Marianne Eliason

Eskil Nord

Carina Stävberg

Peter Kindlund

Olle Stenman

Annica Runsten
Föredragande regerings-
rättssekreterareAvd I
Föredraget 2008-11-26